

Vespes (*Polistes*, *Vespula*, *Dolichovespula*, *Vespa*)

Text: © Xavier Espadaler Gelabert

Fotografies : © Xavier Espadaler Gelabert

Nom científic
Polistes, Vespula, Dolichovespula, Vespa
Ordre
Hymenoptera
Família
Vespidae
Mida
13-35 mm (reines), 10-24 mm (obrerers), 11-23 mm (mascles)

Foto 1: Vespa (*Vespula germanica*), amb l'abdomen truncat de forma

Reconeixement

Les *Polistes* tenen l'abdomen aprimat a la base, en la junció amb el tòrax. Les altres vespes el tenen truncat. Aspecte característic: cos amb bandes grogues i negres, gairebé sense pel; vol potent (veure foto 1). Es pot confondre amb altres insectes que tenen una aparença similar, acolorit de groc i negre, però són molt peluts: alguna papallona i alguns dípters (sífids) tenen l'aspecte de vespes (mimetisme) i aquesta semblança fa que tinguin un cert grau de protecció.

Riscos/problemes per a la salut

Els derivats de les **picades**. Depenent de la sensibilitat personal, pot requerir tractament urgent. Al contrari que en les abelles, el **fibló** no queda enganxat a la ferida. Són molt irascibles i agressives, però només ataquen si són molestades, especialment vora del niu. Les picades d'algunes espècies són més doloroses que les d'altres. Hi ha persones més sensibles que altres, fins i tot en una mateixa família. Els casos menys greus comporten un inflament local, empipador però temporal, si bé persones especialment sensibles o al·lèrgiques a les picades d'insectes, poden arribar a manifestar reaccions similars a les d'un xoc anafilàctic.

Cicle biològic

Són socials, formant colònies que duren només un any. El cicle comença amb una reina que ha passat l'hivern en un amagatall; a la primavera busca un lloc assolellat però protegit. Construeix un niu, situat sempre damunt un curt peduncle, amb restes de fusta mastegada (color grisenc i consistència de paper gruixut) i pon ous del quals té cura fins que apareixen les primeres obreres (4-5 setmanes), que llavors atenen i amplien la colònia. A finals d'estiu apareixen els mascles i futures reines, que es dispersen, s'aparellen i les reines busquen un lloc a recer on passar l'hivern. La resta de la colònia, reina fundadora inclosa, comença a disgregar-se a la tardor i mor aviat. Els nius de *Polistes* són petits (fins 20 cm d'amplada) i mostren les **cel·les hexagonals** al descobert i són fixats al substrat per un curt peduncle (veure foto 2). Arriben a tenir poques desenes d'individus; es troben sota la vora d'una teulada o d'una finestra, en terrats encarats al sud, tan en parets verticals com al sostre.

Foto 2: Niu de *Polistes* sp. Els nius d'aquest gènere mostren les cel·les, es troben en llocs arrecerats i s'enganxen al substrat per un peu curt i prim

Els de *Vespula*, *Dolichovespula* i *Vespa* tenen cobertes que protegeixen les cel·les, prenent un aspecte més aviat esfèric, amb una estreta obertura inferior, i poden tenir alguns milers d'individus. Els nius d'aquestes darreres vespes poden estar en mig de la vegetació, en cavitats d'arbres, sota terra ("vesper d'olla") o usar estructures dels edificis (canonades, teules, golfes). La colònia té el màxim desenvolupament cap a finals de juliol. L'aliment per les larves és d'origen animal (insectes, tant larves com adults; carronya). Els adults s'alimenten de substàncies ensucrades, vegetals (nèctar, saba, fruita molt madura, melassa de pugons).

Control

La situació ideal és poder localitzar el niu. Cal seguir visualment el vol i notar per on entren en un edifici i llavors localitzar el niu amb una inspecció local. Les vespes estan molt actives durant el dia; al capvespre tornen a passar la nit al niu i per això, de matinada, amb temperatura fresca, quan tots els individus són al niu, inactius, és el millor moment per eliminar-les. De nit, cal treballar amb il·luminació vermella ja que no les afecta gairebé gens. És aconsellable, si no es te pràctica, protegir el cos amb vestimenta com la dels apicultors i usar guants de cuir gruixuts o similar. És convenient deixar una via lliure per si cal fugir i deixar avís d'on som i què fem. Els nius de *Polistes*, petits, es poden posar en un pot de vidre de boca ampla, tallant la tija que els enganxa al substrat i fumigar amb insecticida, tapant-lo tot seguit; també es pot fumigar directament per matar els adults, però caldrà tornar-hi als pocs dies ja que les larves o les pupes poden continuar el seu desenvolupament si queda algun adult. Els nius d'altres vespes requereixen absolutament un tractament amb protecció física, per operadors professionals. Si no es pot localitzar el niu, o és inaccessible, es poden penjar trampes d'atracció que contenen líquids olorosos, on entren les vespes i no poden sortir, morint ofegades, però el resultat és insegur i lent.

Observacions

Les altes temperatures de l'estiu les tornen més actives i agressives. Si el temps és núvol o fresc, o a la matinada, estan molt més tranquil·les que al pic de la calor, a mitja tarda.

Els nius són construïts amb fibres de fusta mastegada i acaben tenint la consistència del paper.

Bibliografia

- Guiglia, D. 1972. Les guêpes sociales (Hymenoptera, Vespidae) d'Europe occidentale et Sepentrionale. Masson, Paris.
- Gulmahamad, H. 2002. Yellowjacket control gets creative.
- Lee, A. 2002. German yellowjacket.
- Wegner, G. 2001. Wegner: Yellowjackets-Headache or opportunity?
- Yela, J.L. Feroces arlequines sociales: taxonomía, biología e impacto de las avispa.